

Poslednjih decenija svet je primoran da svoj razvoj, koji se od perioda industrijske revolucije zasnivao na korišćenju fosilnih goriva, uskladi sa novim okolnostima, dramatično povećanim brojem stanovnika i ekološkim posledicama svog delovanja. U tom kontekstu, mora se razvijati i Srbija, čiji će se ekonomski napredak, nesumnjivo je, zasnivati na njejoj sposobnosti da efikasno proizvodi energiju.

U trenutku kada svetska ekonomija raste tempom od 3-4 odsto godišnje, veliki deo populacije i dalje živi u uslovima apsolutnog siromaštva. Kao pokušaj da se da adekvatan odgovor na ovu vrstu izazova, stvoren je koncept održivog razvoja, koji se situacijom bavi kombinacijom tri činioca: ekonomskih faktora, ograničenjima prirodnog okruženja i potreba globalne društvene zajednice.

Iako je razvijena svest o šteti koju eksploatacija fosilnih goriva čini planeti, njena privreda i industrija još uvek počivaju na ovoj vrsti energenata. Ekonomski razvoj velikih zemalja počivao je decenijama upravo na njihovim zalihama fosilnog goriva, koje su davale glavni podsticaj industriji. U momentu kada je postalo sasvim jasno da je ova vrsta postupanja apsolutno neodrživa, većina zemalja još uvek ni zajedno, a posebno ne pojedinačno, nije u stanju da sprovede ekonomske mere koje su neophodne da bi bila izbegnuta ekološka katastrofa. Potrošnja energije jednostavno je ključni faktor svake ekonomske aktivnosti i bez povećanje efikasnosti u ovoj oblasti nema održivog razvoja. Najveći problem je činjenica da se zadovoljavanje potreba stanovnika planete još uvek zasniva na resursima čija količina je ograničena.

U istraživanju koje se bavi ovom problematikom, pokušavajući da postavi Srbiju u kontekst globalnih kretanja, profesor Slobodan Ignjatović iznosi konkretne podatke o ekonomskim i ekološkim posledicama povećanja naseljenosti planete, sa posebnim osvrtom na proces karbonizacije i efekat staklene bašte. On polazi od činjenice da je u poslednjih stotinu godina prosečna temperatura na Zemlji porasla za devet stepeni, a da su procene da će do kraja ovog veka ona biti povećana za još nekoliko. To je pokrenulo čitav niz klimatskih procesa od kojih su mnogi iverzibilnog karaktera. Iako je neosporno da bi bez korišćenja fosilnih goriva svet i danas živeo u očajnim uslovima (kao vekovima pre industrijske civilizacije), u ovom momentu postalo je jasno da je, da bi preživeo, neophodno da se preorijentiše na korišćenje obnovljivih izvora energije.

Autor dalje konstatuje da nijedan problem globalne ekonomije nije bio tako kompleksan kao ekološki. Sve eventualne mere odnosile bi se na samo jezgro procesa. Iako deklarativni konsenzus oko ciljeva postoji, činjenica je da negativni trendovi još uvek nisu ni zaustavljeni, a kamoli preokrenuti, što je razlog za ozbiljnu zabrinutost.

Kada je reč o slučaju Srbije, njen energetski sektor se, naravno, bazira na korišćenju fosilnih

Srbija: Fosilna goriva kao faktor globalnog ekonomskog razvoja i pojačani rizik od karbonizacije uključujući efekat staklene bašte

goriva. Prema podacim internacionalne Energetske agencije, godišnje ispuštamo oko 60 miliona tona ugljen-dioksida u atmosferu, od čega 40 potiče iz uglja koji se iskopava u rudnicima „Kolubara“ i „Kostolac“. (Teritorija Srbije sa Kosovom raspolaže ukupnim rezervama od oko četiri milijarde tona lignita.) Po procenama iz 2013, „Elektroprivreda Srbije“ biće prinuđena da kao nadoknadu za svoju emisiju štetnih gasova izdvaja oko 700 miliona evra godišnje. U ovim okolnostima, snabdevanje strujom u Srbiji postaje ozbiljan problem. Ne samo u smislu da kapaciteta za proizvodnju nema dovoljno, već i u smislu da mnogi članovi društva, usled loših ekonomskih uslova, više neće biti u stanju da je sebi priušte. Takođe, kada je reč o međunarodnim okvirima, mnogo govori podatak da naša zemlja spada u deset svetskih „carbon-intensve“ ekonomija.

Sa druge strane, Srbija raspolaže i velikim potencijalima kada je reč o izvorima obnovljive energije, pre svega u hidro-sektoru. Ipak, prelazak na čistiju tehnologiju je kompleksan proces, koji zavisi od brojnih faktora. Za sada, država je izdala dozvole za 500MW kapaciteta instalisanih vetroelektrana, što bi teoretski moglo da predstavlja zamenu oko dvadeset odsto. Na putu do realizacije ovog cilja, ipak, nalaze se brojne prepreke.

Pred političkim činiocima u energetsom sektoru nalaze se brojni izazovi, posebno kad se uzme u obzir kompleksan postupak međunarodnih integracija u ovoj oblasti, koji je nedavno započet.